

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารความเสี่ยงของหอผู้ป่วย อายุรกรรมชาย 2 โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาล และของหอผู้ป่วย อายุรกรรมชาย 2 รวมทั้งข้อมูลด้านการบริหารความเสี่ยงในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงพยาบาล การศึกษานี้ใช้เป็นประชากร ดังนี้
  - 1.1 คู่มือโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2550 – 2554
  - 1.2 คู่มือการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2553
  - 1.3 คู่มือบริหารความเสี่ยงโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2553
  - 1.4 สรุปรายงานประจำปีของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2550 – 2554
  - 1.5 เวชระเบียน
2. ทีมตัวแทนคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล จำนวน 17 คนประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ตัวแทนหน่วยงานในโรงพยาบาล ได้แก่ งานผู้ป่วยนอก งานผู้ป่วยใน งานห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน งานห้องคลอด งานห้องผ่าตัด งานหน่วยจ่ายกลางและซักฟอก งานเภสัชกรรม งานทันตกรรม งานชันสูตร งานรังสี งานเวชสถิติ กลุ่มงานเวชกรรม งานแพทย์แผนไทย งานกายภาพบำบัด และกลุ่มภารกิจด้านอำนวยการ
3. หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน การศึกษานี้ใช้เป็นประชากร

4. พยาบาลวิชาชีพทั้งหมดที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยจำนวน 8 คน คัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป (ยกเว้นพยาบาลพัฒนาคุณภาพ และพยาบาลควบคุมและป้องกันการติดเชื้อของหอผู้ป่วย) การศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นประชากร

5. ตัวแทนผู้ช่วยเหลือคนไข้โดยคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพงานของหอผู้ป่วย จำนวน 4 คน การศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นประชากร

กลุ่มตัวอย่าง

เลือกมาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์รายบุคคลรวม 6 คน ประกอบด้วย

1.1	ตัวแทนคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล	จำนวน 1 คน
1.2	หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลนครพิงค์	จำนวน 1 คน
1.3	หัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2	จำนวน 1 คน
1.4	ตัวแทนคณะกรรมการการเฝ้าระวังความเสี่ยง	จำนวน 1 คน
1.5	ตัวแทนคณะทำงานรับและแก้ไขข้อร้องเรียน	จำนวน 1 คน
1.6	ตัวแทนคณะกรรมการการป้องกันความผิดพลาดในการให้ยา	จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคลและการประชุมกลุ่มระดมสมอง ซึ่งลักษณะแนวคำถามเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจาก แนวคิดกระบวนการบริหารความเสี่ยงของ อนุวัฒน์ สุภษุติกุล (2543) มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์รายบุคคลใช้สำหรับ ผู้บริหารทางการแพทย์ ผู้มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลวิชาชีพ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาคุณภาพการพยาบาล และด้านการควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลประจำหอผู้ป่วย ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงของ อนุวัฒน์ สุภษุติกุล (2543) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การค้นหาความเสี่ยง การประเมินหรือการวิเคราะห์ความเสี่ยง การดำเนินการจัดการความเสี่ยง และการประเมินผล รวมทั้ง

ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงโดยผู้ศึกษาใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างอิสระ

2. แนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มระดมสมองของบุคลากรทางการแพทย์ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับนโยบาย และการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง ของ อนุวัฒน์ สุขขุติกุล (2543ข) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การค้นหาความเสี่ยง การประเมินหรือการวิเคราะห์ความเสี่ยง การดำเนินการจัดการความเสี่ยง และการประเมินผล รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงโดยผู้ศึกษาใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างอิสระ

3. เครื่องบันทึกเสียง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงของเนื้อหาของแนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล และสำหรับการประชุมกลุ่มระดมสมอง เกี่ยวกับกระบวนการบริหารความเสี่ยงของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โรงพยาบาลนครพิงค์นั้นผู้ศึกษาส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแนวคำถามในการประชุมกลุ่มระดมสมอง ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความชัดเจนของคำถาม (clarity) ความเหมาะสมของคำถาม (appropriateness) และความเหมาะสมของการจัดลำดับคำถามในการสัมภาษณ์ (sequence the questions) ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพของแนวคำถามในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองแล้ว ผู้ศึกษาจึงรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มประชากรออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาเสนอโครงการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระต่อ คณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อทำการพิจารณาแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อนทำการศึกษา

2. ระยะดำเนินการศึกษากระทำโดย ผู้ศึกษาขออนุญาตและขอความร่วมมือในการ จัดทำการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มระดมสมอง โดยจะไม่รบกวนเวลาการทำงานของผู้ให้ ข้อมูล พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการศึกษาค้นคว้า โดย ไม่มีการบังคับและการตอบรับหรือปฏิเสธจะไม่มีผลต่อผู้เข้าร่วมการศึกษแต่อย่างใด นอกจากนี้จะ อธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาก่อนการจัดทำการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มระดมสมองทุกครั้ง โดยยืนยันการรักษาความลับของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และไม่มี การบันทึกชื่อของผู้เข้าร่วมการศึกษ ผู้เข้าร่วมการศึกษามีสิทธิขอหยุดการสัมภาษณ์และการ ประชุมกลุ่มระดมสมองได้ตลอดเวลาที่ต้องการและการนำเสนอผลหรืออภิปรายข้อมูลของ การศึกษาในรายงานการศึกษานำเสนอในภาพรวม หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมศึกษาลงนามในใบ ขินยอมเข้าร่วมการศึกษาคืบ

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองภายหลังจากการได้รับการรับรองจริยธรรม จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยแล้ว ตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 การเตรียมความพร้อมของผู้ศึกษา ทั้งความรู้ในด้านเนื้อหา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านระเบียบวิธีศึกษา และด้านเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งอุปกรณ์ที่จะใช้ในการดำเนินการ ศึกษา ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง แบตเตอรี่ แฟ้มจัดเก็บเอกสาร และสมุดสำหรับจดบันทึก

1.2 ด้านระเบียบวิธีการศึกษา ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการเก็บ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้เข้ารับฟังการบรรยายและสาธิตเรื่อง การสัมภาษณ์รายบุคคล และการสนทนากลุ่ม ซึ่งจัดโดยสาขาวิชาบริหารการพยาบาล แผนก ข ภาคพิเศษ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. รัตนาวดี ชอนตะวัน เป็นวิทยากร และได้ผ่านการอบรมในโครงการ

ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “แนวคิดและหลักการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ”
จัดโดย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. ขั้นตอนการ

2.1 ผู้ศึกษาขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการขออนุญาตรวบรวมข้อมูล

2.2 เมื่อผู้ศึกษาได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล ตัวแทนคณะกรรมการการบริหารความเสี่ยง พยาบาลวิชาชีพ ของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 และผู้ช่วยเหลือคนไข้ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 ผู้ศึกษาทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ และหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 รวมทั้งข้อมูลด้านการบริหารความเสี่ยงในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

2.4 ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยแยกออกมาเป็น 2 ประเภท

2.4.1 การสัมภาษณ์รายบุคคลจำนวน 6 คน ประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลนครพิงค์ หัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 ตัวแทนคณะกรรมการการเฝ้าระวังความเสี่ยง ตัวแทนคณะทำงานรับและแก้ไขข้อร้องเรียน ตัวแทนคณะกรรมการการป้องกันความผิดพลาดในการให้ยา ซึ่งกำหนดเวลาในการสัมภาษณ์รายบุคคลครั้งละ 30-45 นาที

2.4.2 การประชุมกลุ่มระดมสมอง จำนวน 2 กลุ่มประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพ ของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 จำนวน 8 คน และผู้ช่วยเหลือคนไข้ จำนวน 4 คน ซึ่งกำหนดเวลาในการประชุมกลุ่มระดมสมองครั้งละ 60-90 นาที ทั้งนี้ผู้ศึกษาแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา หลังจากนั้นอธิบายถึงวิธีการรวบรวมข้อมูลของผู้ศึกษาจนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างเข้าใจ ตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษา และเซ็นใบยินยอมในการเข้าร่วมการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคล และการประชุมกลุ่มระดมสมอง มีการสรุปเนื้อหาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่หากพบว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วนชัดเจน ผู้ศึกษากลับไปขอความร่วมมือจากตัวแทนกลุ่มในการขอข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วนชัดเจน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพิ่มเติม